

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 17 lutego 2016 r.

Sąd Okręgowy w Gliwicach VIII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	SSO Joanna Smycz
Protokolant:	Ewa Gambuś

po rozpoznaniu w dniu 17 lutego 2016 r. w Gliwicach

sprawy S. B. (B.)

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w C.

przy udziale zainteresowanej A. N.

o podleganie pracowniczemu ubezpieczeniu społecznemu

na skutek odwołania S. B.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w C.

z dnia 10 lipca 2015 r. **nr** (...)

1) zmienia zaskarżoną decyzję stwierdzając, że zainteresowana A. N. jako pracownik u płatnika składek "P. P." S. B. podlega od 9 lutego 2015r. obowiązkowo ubezpieczeniom: emerytalnemu, rentowym, chorobowemu i wypadkowemu;

2) zasądza od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w C. na rzecz odwołującego kwotę 180 zł (sto osiemdziesiąt złotych) tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

(-) SSO Joanna Smycz

VIII U 1481/15

UZASADNIENIE

Zaskarżoną decyzją z dnia 10 lipca 2015 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w C. na podstawie art. 83 ust. 1 pkt. 1, art. 68 ust. 1 pkt 1 lit. A w związku z art. 38 ust. 1 w związku z art. 6 ust. 1 pkt 1, art. 8 ust. 1, art. 11 ust. 1 i art. 12 ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz.U. z 2015 r., poz. 121 ze zm.), art. 83 § 1 ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny (Dz. U. z 2014 r., poz. 121, ze zm.) oraz art. 22 § 1 ustawy z dnia 26 czerwca 1974 r. – Kodeks pracy (Dz. U. z 2015 r., poz. 1502) stwierdził, że zainteresowana A. N. jako pracownik u płatnika składek (...) S. B. nie podlega obowiązkowo ubezpieczeniom społecznym: emerytalnemu, rentowym, chorobowemu i wypadkowemu od dnia 9 lutego 2015 r.

W uzasadnieniu ZUS zakwestionował ważność umowy o pracę pomiędzy A. N. a odwołującym, a to ze względu na brak faktycznych dowodów świadczenia pracy w spornym okresie, a także niejasne powody zatrudnienia zainteresowanej, na okoliczność czego podniósł, że budzi wątpliwości konieczność zatrudniania dodatkowej osoby na stanowisku, które pod jej nieobecność jest obsługiwane przez samego pracodawcę. W dalszej kolejności ZUS zarzucił nieadekwatnie wysokie wynagrodzenie jakie miała otrzymywać zainteresowana w stosunku do zakresu jej obowiązków i możliwości finansowych płatnika składek, zwłaszcza biorąc pod uwagę wynagrodzenie osoby wcześniej zatrudnionej u niego na tym samym stanowisku. Podniósł także, iż nie bez znaczenia pozostaje fakt nieuregulowania przez skarżącego za zainteresowaną składek. Powołując się na pozorną umowę o pracę, ZUS stwierdził, że A. N. nie podlegała w tym czasie ubezpieczeniom społecznym jako pracownik. Organ rentowy uznał, że spisanie umowy o pracę dnia 9 lutego 2015 r. z A. N. i zgłoszenie jej w związku z tym do ubezpieczeń społecznych, w tym do ubezpieczenia chorobowego jako pracownika, było działaniem świadomym zmierzającym do uzyskania od ZUS świadczeń z ubezpieczeń społecznych w postaci zasiłku chorobowego, a następnie macierzyńskiego płatnego z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, przy czym zainteresowana na faktycznie nie wykonywała pracy, a tym samym umowa ta ma charakter pozorny w rozumieniu art. 83 § 1 Kodeksu cywilnego oraz jest sprzeczna z zasadami współzycia społecznego w rozumieniu art. 58 § 2 kc.

Odwołanie od powyższej decyzji wniósł S. B., domagając się jej zmiany poprzez stwierdzenie, iż w okresie od dnia 9 lutego 2015 r. do nadal zainteresowana podlega pracowniczemu ubezpieczeniu społecznemu. Uzasadniając swoje stanowisko płatnik składek podniósł, iż zainteresowana faktycznie pracę podjęła i świadczyła do momentu przejścia na zwolnienie lekarskie na skutek objawów związanych z ciążą. Ponadto wskazał, iż w chwili zawierania umowy o pracę zainteresowana przedstawiła zaświadczenie lekarskie potwierdzające zdolność do podjęcia pracy, a ponadto w jego ocenie brak było okoliczności mogących wskazywać na to, iż zainteresowana jest w ciąży. Skarżący odniósł się także do zarzutu organu rentowego co do faktu zastępowania zainteresowanej przez pracodawcę podczas jej nieobecności, świadczącego zdaniem organu o pozorności zatrudnienia zainteresowanej wskazując, iż ze względów ekonomicznych praktyka taka jest powszechna wśród przedsiębiorców. Ostatecznie zaznaczył, że zainteresowana pracę faktycznie wykonywała, bowiem w dotychczasowym lokalu zainteresowanego obsługiwała klientów, pakowała oraz metkowała odzież, sprawdzała jakość i ilość towaru, kontaktowała się z dostawcami, dbała o czystość w lokalu.

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o jego oddalenie, podtrzymując stanowisko wyrażone w zaskarżonej decyzji.

Zainteresowana A. N. poparła odwołanie skarżącego.

Sąd ustalił, co następuje:

S. B. rozpoczął prowadzenie działalności gospodarczej w roku 2013. Zajmował się sprzedażą odzieży. W roku 2014 otworzył pierwszy sklep w C. przy ul. (...). W ramach tego lokalu zatrudnił 1 osobę na stanowisku sprzedawcy – świadka J. S.. Wskazała ona, iż odwołujący jest kolegą jej męża, co było powodem zatrudnienia jej w sklepie. Wykonywała pracę w wymiarze 8 godzin dziennie, zaś w soboty – w wymiarze 5 godzin dziennie. Do jej zadań należało otwieranie i zamykanie sklepu, obsługa klientów, sprzątanie, zamawianie towaru, ustawianie ekspozycji. Otrzymywała w zamian wynagrodzenie w wysokości minimalnego wynagrodzenia, na co się zgodziła. Zeznała, iż odwołujący wypłacał wynagrodzenie przed terminem. W grudniu 2014 roku odwołujący otworzył kolejny sklep w Z., gdzie również zatrudnił jednego sprzedawcę na podobnych warunkach. Ostatecznie J. S. zrezygnowała z pracy w sklepie, co uzasadniła koniecznością opieki nad małym dzieckiem oraz uciążliwym dojazdem do pracy z K.. Świadek poznała zainteresowaną w końcowym okresie swojej pracy w sklepie, gdyż przyuczała ją do obsługi stanowiska sprzedawcy. Zainteresowana nie wspominała wówczas że jest w ciąży, nie mówiła również nic o tym jak znalazła zatrudnienie w sklepie.

A. N. ukończyła liceum dla dorosłych. Dowiedziała się, że jest w ciąży w dniu 26 listopada 2014 r. Przed zatrudnieniem u odwołującego zainteresowana utrzymywała się ze sportu – jest zawodniczką J. i J.-J., występuje w zawodowych walkach (...) i odnosi sukcesy w tej dyscyplinie.

Zainteresowana była osobą w pełni zdrową, potrafiącą się utrzymać, chciała jedynie znaleźć sobie pracę do czasu urodzenia dziecka, gdyż zajście w ciążę w sposób oczywisty uniemożliwiałoby występowanie w zawodach sportowych. Podczas pierwszych rozmów z odwołującym zainteresowana nic nie wspominała o tym, że jest w ciąży. Przedłożyła pracodawcy zaświadczenie lekarskie potwierdzające jej zdolność do pracy na stanowisku sprzedawcy. W dniu 9 lutego 2015 r. odwołujący zawarł z zainteresowaną przedmiotową umowę o pracę. Odwołujący zaproponował zainteresowanej miesięczne wynagrodzenie brutto w wysokości 2 768,00 złotych brutto, które później rzeczywiście wypłacał. Wynagrodzenie to było znacznie wyższe od tego, które odwołujący wypłacał poprzedniemu pracownikowi na tym stanowisku, gdyż wcześniej był początkującym przedsiębiorcą i nie uzyskiwał jeszcze dochodów z działalności. Odwołujący zakończył rok 2014 stratą. W momencie zawierania tej umowy odwołujący nie miał świadomości, że zainteresowana jest w ciąży, gdyż ona nie udzieliła mu takiej informacji, a ponadto nie było to rozpoznawalne dla odwołującego.

W ramach zawartej umowy, odwołująca podjęła pracę z dniem jej podpisania. Faktycznie świadczyła pracę codziennie w wymiarze 8 godzin, zaś w soboty w wymiarze 4 godzin. W czasie pracy zainteresowana zajmowała się sprzedażą odzieży, obsługą klientów, zamawianiem towaru, badaniem jakości i ilości dostarczanego towaru oraz jego metkowaniem. Ponadto, zainteresowana dokonywała czynności technicznych związanych z prowadzeniem lokalu, takich jak jego otwieranie i zamykanie, deponowanie pieniędzy pod koniec dniówki, dbanie o czystość lokalu .

J. G. (1), kontrahent odwołującego na początku 2015 r. odwiedziła sklep w C. i zastała tam zainteresowaną pracującą jako sprzedawca. Zainteresowana była zorientowana w funkcjonowaniu sklepu oraz posiadała wiedzę odnośnie sprzedawanego towaru.

Dnia 2 kwietnia na skutek problemów z tarczycą i ciśnieniem lekarz nakazał zainteresowanej zrezygnowanie z pracy. Wówczas zainteresowana poinformowała skarżącego o ciąży. Od 2 kwietnia 2015 r. przebywała na zwolnieniu lekarskim, zaś w dniu (...) urodziła dziecko.

W trakcie L-4 zainteresowanej czynności związane z jej stanowiskiem wykonywał odwołujący. Jednakże odwołujący posiadał również inne obowiązki poza pracą w sklepie, jak np. obsługa koncertów w weekendy. Odwołujący zakończył rok 2014 stratą. W roku 2015 sytuacja była lepsza, gdyż sklep w Z. dobrze prosperował i na początku roku również sklep w C.. Sklep w C. z czasem przestał przynosić korzyści i w związku z tym został zamknięty pod koniec czerwca 2015r. Jednak jeszcze w tym samym roku (2015) odwołujący otworzył kolejny sklep – w R..

Powyższy stan faktyczny ustalił Sąd na podstawie zeznań świadków J. S. i J. G. (2) (nagranie z rozprawy z dnia 12 stycznia 2016 r. minuty 20.12 i n., k. 101 i nast.), a także odwołującego S. B. i zainteresowanej A. N. słuchanych w charakterze strony (nagranie z rozprawy z dnia 17 lutego 2016 r. minuty 02.39 i n., k. 107 i nast.), akt Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w C. dołączonych do akt sprawy, dowodu z dokumentacji medycznej na okoliczność uzyskania zdolności do pracy na stanowisku sprzedawcy oraz na okoliczność przebiegu ciąży (k. 25, 89, 95 i nast.), dowodów z umów najmu lokalu (k. 13, 80, 83), dowód z dokumentacji osobowej i płacowej na okoliczność warunków zatrudnienia zainteresowanej (k. 20 i nast.), dowód z dokumentacji podatkowej na okoliczność uzyskiwanego przez odwołującego przychodu z tytułu prowadzenia działalności gospodarczej (k. 55 i nast.), dowód z potwierdzenia przelewów na okoliczność zapłacenia składek na ubezpieczenia społeczne przez odwołującego i wypłaty wynagrodzenia dla zainteresowanej (k. 79).

Sąd dał w całości wiarę zeznaniom świadków oraz stron, ponieważ są one obiektywne, logiczne, wzajemnie się pokrywają i uzupełniają przedstawiając łącznie rzeczywisty przebieg pracy i zakres obowiązków odwołującej, a także przyczyn jej zatrudnienia.

Sąd zważył, co następuje:

Odwołanie ubezpieczonego zasługuje na uwzględnienie.

Zgodnie z treścią art. 6 ust. 1 pkt. 1 i art. 11 ust. 1 oraz art. 12 ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz.U. z 2015 r., poz. 121 ze zm.), zwanej dalej Ustawą, pracownicy podlegają obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowym, chorobowemu i wypadkowemu. Obowiązkowym ubezpieczeniom pracownicy podlegają od dnia nawiązania stosunku pracy do dnia jego ustania (art. 13).

Art. 8 pkt 1 Ustawy stanowi, iż za pracownika uważa się osobę pozostającą w stosunku pracy, z zastrzeżeniem, że jeżeli pracownik spełnia kryteria określone dla osób współpracujących, o których mowa w ust. 11 - dla celów ubezpieczeń społecznych jest traktowany jako osoba współpracująca.

Zgodnie z art. 83 § 1 kodeksu cywilnego nieważne jest oświadczenie woli złożone drugiej stronie za jej zgodą dla pozorów. Jeżeli oświadczenie takie zostało złożone dla ukrycia innej czynności prawnej, ważność oświadczenia ocenia się według właściwości tej czynności.

Art. 58 § 2 kodeksu cywilnego stanowi, iż nieważna jest czynność prawna sprzeczna z zasadami współżycia społecznego.

Zgodnie z utrwaloną linią orzecznictwa pojęcia pracownik i zatrudnienie nie mogą być interpretowane na użytek ubezpieczeń społecznych inaczej niż interpretuje je akt prawny określający prawa i obowiązki pracowników i pracodawców - Kodeks pracy (tak też Sąd Apelacyjny w Warszawie w wyroku z dnia 30 maja 2005 r., sygn. akt III AUa 283/2005). Podkreślić też należy, iż stronom umowy o pracę, na podstawie której rzeczywiście były wykonywane obowiązki i prawa płynące z tej umowy, nie można przypisać działania w celu obejścia ustawy (art. 58 § 1 k.c. w związku z art. 300 k.p. – tak też Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 25 stycznia 2005 r., sygn. akt II UK 141/2004, publik. OSNP 2005/15 poz. 235, Monitor Prawniczy 2006/5 str. 260),

Kwestia sporna w niniejszej sprawie sprowadza się do tego, czy stan faktyczny ustalony w tej konkretnej sprawie, a wynikający z zeznań odwołującego i zainteresowanej oraz świadków, jak również z dowodów z dokumentów pozwala na uznanie, że umowa

o pracę z dnia 9 lutego 2015 r. zawarta między odwołującym S. B. jako płatnikiem składek, a zainteresowaną A. N. była czynnością prawną pozorną w rozumieniu art. 83 k.c. mającą na celu obejście przepisów prawa – tak jak to twierdzi organ rentowy w uzasadnieniu zaskarżonej decyzji – czy też nie i jakie są tego przyczyny.

W tym miejscu trzeba wskazać, że pozorność oświadczenia woli (art. 83 § 1 k.c.) została potraktowana przez ustawodawcę jako wada oświadczenia woli, nie dotyczy więc oświadczeń wiedzy. Jest to jednak wada szczególnego rodzaju, bo dotycząca oświadczenia złożonego świadomie i swobodnie dla pozorów drugiej stronie, która o takim oświadczeniu wie i na to się zgadza. (tak - Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 8 czerwca 1971 r., II CR 250/71, nie publikowany).

Z kolei w wyroku z dnia 23 czerwca 1986 r., I CR 45/86 (nie publikowanym) Sąd Najwyższy zdefiniował pozorność jako „wadę oświadczenia woli polegającą na niezgodności między aktem woli, a jej przejawem na zewnątrz, przy czym strony zgodne są co do tego, aby wspomniane oświadczenie woli nie wywoływało skutków prawnych”. Nie można też przyjąć pozorności oświadczeń woli o zawarciu umowy o pracę, gdy pracownik podjął pracę i ją wykonywał, a pracodawca świadomie to przyjmował (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 14 marca 2001r., II UKN 258/00, OSNP z 2002r., Nr 21, poz. 527).

Sąd podziela w pełni stanowisko Sądu Najwyższego zawarte w wyroku z dn.1 czerwca 2010 r. II UK 34/10 iż. „o czynności prawnej sprzecznej z ustawą lub mającej na celu obejście ustawy można mówić tylko wtedy, gdy czynność taka pozwala na uniknięcie zakazów, nakazów lub obciążeń wynikających z przepisu ustawy i tylko z takim zamiarem została dokonana. Nie ma na celu obejścia prawa dokonanie czynności prawnej dla osiągnięcia skutków, jakie ustawa

wiąże z tą czynnością. Skoro z zawarciem umowy o pracę ustawa o systemie ubezpieczeń społecznych wiąże obowiązek ubezpieczenia emerytalnego i rentowego oraz wypadkowego i chorobowego, podjęcie zatrudnienia w celu objęcia tymi ubezpieczeniami i ewentualnie korzystania z przewidzianych nimi świadczeń, nie jest obejściem prawa.

Należy też podnieść, iż uznanie, że umowa o pracę zawarta z kobietą w ciąży jest pozorna prowadziłoby do wprowadzenia w praktyce zakazu zawierania umów o pracę

z ciężarnymi, co byłoby sprzeczne z podstawową zasadą prawa pracy określoną w art. 11³ k.p. wprowadzającym zakaz jakiegokolwiek dyskryminacji w stosunkach pracy (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Lublinie z dnia 29 kwietnia 1999 r., III AUa 49/99, OSA z 2000r., z. 3, poz. 11). Nadto zgodnie z wyrokiem SN z 6.02.2006 r. III UK 156/05 „Samo zawarcie umowy o pracę w okresie ciąży, nawet gdyby głównym motywem było uzyskanie zasiłku macierzyńskiego nie jest naganne, ani tym bardziej sprzeczne z prawem.” Natomiast

w wyroku SN z dn. 9.08.2005 r. III UK 89/05 stwierdzono, że „skorzystanie z ochrony gwarantowanej pracowniczym ubezpieczeniem społecznym jest legalnym celem zawierania umów o pracę”.

Przechodząc od powyższych rozważań na grunt tej konkretnej sprawy trzeba więc wspomnieć, iż postępowanie przeprowadzone przez Sąd w żadnym wypadku nie wykazało, że umowę o pracę zawartą między odwołującym S. B., a zainteresowaną A. N. można uznać za czynność prawną pozorną czy też czynność mającą na celu obejście prawa.

Nadto – co istotne – w niniejszej sprawie nie doszło do naruszenia przepisu art. 22 § 1 k.p., ponieważ A. N. zobowiązała się i świadczyła pracę określoną

w umowie o pracę na rzecz pracodawcy S. B. i pod jego kierownictwem za co otrzymała ustalone w umowie o pracę wynagrodzenie. W takiej sytuacji niewątpliwie posiadała status pracownika, zaś zawarta w dniu 9 lutego 2015 r. między stronami umowa

o pracę nie może być uznana za czynność prawną pozorną (art. 83 § 1 k.c.), bądź też sprzeczną z prawem lub mającą na celu obejście prawa (art. 58 § 1 k.c.), co w konsekwencji powodowałoby jej nieważność.

Organ rentowy będący stroną tego procesu w toku postępowania nie przejawiał żadnej inicjatywy dowodowej, aby wykazać, że jego twierdzenia zawarte w zaskarżonej decyzji i jej uzasadnieniu polegają na prawdzie, a nie stanowią jedynie jednej z szeregu możliwych wersji – w tym przypadku korzystnej dla Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w C..

Utworzenie konkretnego stanowiska i zatrudnienie pracownika celem realizacji zadań przypisanych do tego stanowiska leży w sferze samodzielnych decyzji pracodawcy, który ponosi wszelkie konsekwencje wynikające z podjętej decyzji (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 14 lutego 2006 r., sygn. akt III AUa 577/05, Prawo Pracy z 2006r., Nr 11, poz. 41).

Nie można też pominąć faktu, iż praktycznie niemożliwe jest ocenienie wartości pracy konkretnego pracownika dla jego pracodawcy, ponieważ nie decydują o tym wyłącznie kryteria obiektywne, a poza tym stanowi to niedozwoloną ingerencję w prawa przedsiębiorcy do ustalania wynagrodzenia za pracę, oczywiście z wyłączeniem sytuacji gdy mamy do czynienia z wyzyskiem, czy naruszaniem praw pracowniczych wynikających z przepisów kodeksu pracy, obowiązujących ustaw i aktów prawnych niższej rangi regulujących te kwestie (np. prawa do godnego wynagrodzenia itp.).

Przeprowadzone postępowanie wykazało, iż u skarżącego w momencie zawierania umowy o pracę z zainteresowaną, istniała potrzeba zatrudnienia osoby, która zajęłaby się prowadzeniem lokalu. Ponadto zatrudnienie zainteresowanej było spowodowane rosnącą ilością obowiązków samego odwołującego, który w tym czasie nie miał czasu na kontakty z dostawcami towarów i przedstawicielami handlowymi.

Okoliczność, że zatrudnienie zainteresowanej nastąpiło z początkiem lutego 2015 r., a od momentu jej zachorowania w dniu 2 kwietnia 2015 r. do chwili obecnej odwołujący nie zatrudnił innego pracownika nie ma żadnego znaczenia, tym bardziej biorąc pod uwagę, iż krótko po odejściu z pracy zainteresowanej

skarżący otworzył nowy sklep w R., zaś sklep w C., w którym pracowała zainteresowana funkcjonował tylko do końca czerwca 2015.

Należy również wziąć pod uwagę, że lekarze ustalili dla odwołującej planowany termin porodu na drugą połowę lipca 2015 r., a pójście na zwolnienie szpitalne było spowodowane wcześniejszym porodem. Odwołująca miała podstawy przypuszczać, że będzie mogła pracować do końca ciąży, gdyż była w ponadprzeciętnej kondycji fizycznej ze względu na fakt, iż zawodowo uprawiała sport, ponadto do momentu wystąpienia objawów czuła się dobrze i pracowała bez jakichkolwiek komplikacji. Stąd w niniejszej sprawie nie może być mowy o czynności prawnej sprzecznej z zasadami współżycia społecznego w rozumieniu art. 58 § 2 k.c.

Reasumując: według oceny Sądu w dniu 9 lutego 2015 r. doszło do zawarcia między odwołującym S. B., a zainteresowaną A. N. umowy o pracę, która na pewno nie była czynnością prawną pozorną w rozumieniu art. 83 § 1 k.c., nie była też czynnością nieważną, zmierzającą do obejścia prawa w rozumieniu art. 58 § 1 k.c. czy też sprzeczną z zasadami współżycia społecznego w rozumieniu art. 58 § 2 k.c., zatem może stanowić podstawę do objęcia zainteresowanej ubezpieczeniami społecznymi, a przyczyny takiego stanowiska zostały omówione wcześniej.

Mając powyższe na uwadze, z mocy powołanych przepisów i art. 477¹⁴ § 2 K.p.c., Sąd zmienił zaskarżoną decyzję jak w pkt. 1 sentencji wyroku.

O kosztach orzeczono po myśli art. 98 k.p.c. w związku z § 12 ust 2 i § 2 ust. 1 i 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (Dz. U. Nr 163, poz. 1348 ze zm.) w punkcie drugim orzeczenia.

(-) SSO Joanna Smycz